

FOAIA DIECEZANĂ

Organ al Epărhiei gr. op. rom. a Caransebeșului

APARE DUMINICA

Prețul abonamentului:

Pentru Austro-Ungaria pe an 10 coroane
 " " " " " pe $\frac{1}{2}$ de an 5 cor.
 " România și străinătate pe an 14 fr.
 " " " " " pe $\frac{1}{2}$ an 7 "

Prețul inserțiunilor:

Pentru publicațiuni oficiale, concurse, edicte
 etc. publicate de 3 ori, dacă conțin până la
 150 de cuvinte 6 cor., până la 200 de cuvinte
 8 cor., de aci în sus 10 coroane.

Manuscrisurile să adresează la redacțiunea
 „FOAIA DIECEZANĂ”
 iar banii de prenumerațiune și inserțiuni la
 Administrațiunea Tipografiei și Librăriei die-
 cezane în Caransebeș. — Telefon Nr. 30.

Să ne facem datoria

2. Sânt oameni cari zic că datoria e importună și cer să fie ștearsă; ei reclamă libertate completă, independență absolută. Nevrând să știe de vr'un jug, se plâng că nu le este ertat să facă ce le place dupăcum îi îndeamnă poftele oarbe, fantazia, pasiunile; ei nu ar voi să existe regulă, frâu.

Cum să numim astfel de oameni? Întocmai cum a numit apostolul Pavel pe Galateni, adică nebuni. Acești oameni nu pot cuprinde că Dumnezeu ne-a făcut mare serviciu impunându-ne datoria. Dumnezeu a lucrat în acest caz ca un părinte care, voind să asigure norocul, fericirea copiilor lui, le spune ce trebuie să facă și ce să înconjure. El a lucrat înțelepțește și de aceea noi trebuie să-i fim recunoscători, deoarece fără aceasta voea noastră, îndemnată de pasiuni, ar fi povățuită numai de nevoinți și interese și așa ar trebui să rățăcească.

Dar nu numai că Dumnezeu ne-a făcut serviciu demarcându-ne linia de conduită, ci el ne-a arătat și mare cinste.

Voim, poate, ca în urma întâmplării să ne asemănăm cu vitele? Acestea sânt lăsate în voea lor, ele nu au legi care să suprimă poftele, ci merg după instinctul orb — dar de aceea ele nici nu sânt capabile să raționeze, n'au rațiune.

Oamenii au primit dela bunul Dumnezeu inteligența, iar Tertulian scrie că Dumnezeu ș-ar fi manifestat disprețul față cu omul, de nu l-ar fi învrednicit să-l povățuească și să-i prescrie ordinea vieții; l-ar fi tratat ca pe vite, căror nu permite să viețuească fără legi directive decât în îngusta stare în care să află. Libertatea de a viețui fără lege ar fi injurie pentru natura noastră. De aici trebuie să conchidem că Dumnezeu ne-a dovedit că ne stimează dându-

ne precepte ca regule vieții noastre cu scopul de a o putea ocărmi în înțelesul destinațiunii noastre vecinice. Omul datoriei nu se plânge că libertatea lui e limitată și voea lui înfrântă; el, din contră, binecuvântă pe Domnul și-i mulțamește pentru că i-a arătat calea pe care să umble.

Omul pricepe că dacă este vr'un merit aici pe pământ, apoi este în împlinirea datoriei. Făpturile fără suflet ori fără rațiune sânt supuse unor legi care le cărmuiesc; dar ascultarea lor e fără merit, căci ele sânt ținute prin o putere irezistibilă, ele se duc dupăcum voește o putere mai înaltă.

La om e altfel. El vede libertatea destinațiunilor și mișcărilor lui în fața legilor ce Creatorul i-le-a impus. Astfel actul prin care el de bunăvoie se supune acestora este merit, de care i-să va ținea samă, și nimic nu este mai frumos și glorios decât aceasta.

De aici vedem că datoria primită și practică cum să cuvinae dă și celor mai obscure existențe ceva ce înaltă și atinge.

Fiecare din noi are griji în această viață, fie că grijește de subzistența casei, de cultura câmpului, ori de lucrul cu mâna. Toate aceste ocupațiuni s'ar părea modeste, și totuș este un mijloc a le da oarecare lustru. Anume, că fiecare își face datoria azi, mâne, totdeauna. În aceasta să cuprinde adevărata mărime a omului, și sufletul lui ar trebui să fie de tot per-vers dacă n'ar aprecia-o dupăcum trebuie și ar admira-o când i-să arată în față, când o privește cu ochii.

Vedem, d. e. un tată, un cap de familie, fără noroc, fără viitor, neavând alt ajutor decât cele două brațe cu care grijește de trebuințele a lor săi. Munca e aspră, viața grea; dar acel om e cinstit, conștiința lui e deșteaptă, el se teme de Dumnezeu și cinstește legile lui;

pentru nimic în lume el n'ar face nedreptate sau să vatem pe deaproapele. Supravegheat de pronia dumnezeiască el lucrează cu multă căldură și agonisește în cinste până pentru femeia și copiii lui.

În fața acestui om îndrăzni-va vr'unul să nu admire viața aceasta smerită pentru lucrările ce să săvârșesc și totuși frumoasă, rodnică prin meritele ce să împărtășesc celui ce își împlinește datoria cu atâta eredită?

Din acestea urmează că în noi să întărim ideia, sentimentul datoriei. Ideia aceasta nu e moartă în conștiința noastră, căci nimene nu poate afirma că nu are de împlinit datorii față cu Dumnezeu, cu familia, cu deaproapele, cu societatea. Da, ideia nu e moartă în noi, dar în unele suflete a adormit, în altele nu e destul de vie — de aceea trebuie înviorată.

Datoria, împlinirea ei, să ne sfătuească în toate întreprinderile noastre, ea să ne ferească de rău, să ne miște spre lucrări bune. Ea să fie stea conducătoare în calea vieții așa ca pe mormântul fiecăruia să să poată pune inscripția: „Ș-a făcut datoria între toate împrejurările“.

(a).

Creștinismul și învățatii în veacul al XIX

(Continuare)

Cel mai distins nume al astronomiei (cum l-a numit directorul observatorului din Greenwich), este *Urban Ioan Iosif Le Verrier* (născ. 1811) — membru al Academiei de științe, director al observatorului de Paris († 1877).

Renume ș-a făcut acesta descoperind pe Neptun în 1846; el a aflat că există această planetă și i-a determinat locul pe cer. Împrejurările între care făcu el această descoperire samănă cu un roman.

I. Bertrand zice că planeta Uran, în urma unei excepțiuni singulare în sistemul nostru solar, inegal în mersul său și nesupus formulelor, a desmintit calculii astronomilor. Totdeauna întârzie ori grăbește și așa pricinuește lipsuri efemerizilor. Bonoard, de douăzeci de ani, observând această disordine pe cer, acuza de aceste scăderi oarecare acțiune necunoscută și ascunsă. Păreri superficiale și confuze, corecturi nedovedite, ipoteze necontrolate a fost urmarea, iar problema tot nedelegată a rămas. Șasesutedemilioane de mile despart soarele de Uran și, poate, legile atracțiunii sufăr oarecare schimbări la această depărtare! Această explicație din urmă, trebuind să fie acceptată, slăbise încâtva principiile științei întregi.

Cum să explice acest mister? Germanul Bessel, după ce făcuse mai multe ipoteze, se mărgini să afirme că poate schimbările acestea șânt pricinuite de o planetă necunoscută. Humboldt zice: „Eu cred că va veni tim-

pul când să va rezolvi taina lui Uran poate prin o nouă planetă, ale cărei elemente vor fi cunoscute prin acțiunea ei asupra lui Saturn“. Într-o conferință publică în Königsberg el reveni asupra acestor speranțe recunoscând totdeuna înțelepțește că dovadă fără replică va fi numai descoperirea planetei însăș. „Dar zicea el, să nu pierdem din vedere pe Uran“.

Despre partea lui Uran însă puteau tot să-l observe, el mereu ascundea secretele abaterilor pomenite. Fiecare își zicea că Uran are ce în limba astronomică să numește „conturbare“; dar nimene nu știa unde s'o caute. Nici un geometru n'a putut afla încă secretul acestei cercetări așa de grele și înalte; nici unul n'a pregătit drumul. Astfel Le Verrier intră în căștiune fără să aibă înaintaș.¹

Episodul acesta e cel mai strălucit în cariera științifică a lui Le Verrier. E numai apisod. El a calculat exact toate perturbațiunile cărora au fost espuse planetele în cursul lor de 100.000 de ani înainte de era noastră și vor fi espuse în cursul celor 100.000 de ani ce urmează. El a demonstrat, cu cifre, cu o precizie ce Laplace nu ajunsese, că toate perturbațiunile nicicând nu vor fi în stare să conturbe ordinea cerului. El compuse istoria trecutului și viitorului cometelor ce înconjură soarele, încercând să fixeze în care epocă aceste comete au fost legate de sistemul solar și în care epocă să vor elibera de el. Nu mai puțin propuse el Academiei, în anul 1849, să refacă toți calculii din tabelele planetare; însuș săvârși aceasta și fu așa de norocos să le termine cu trei săptămâni înainte de moartea sa și să signeze la 1. Septembrie 1877 ultima foaie tipărită a teoriei lui Neptun scriind cuvântul din urmă de pe ultima pagină a operei sale nemuritoare în ora din urmă a vieții și murmurând cu evlavie: „*Nunc dimittis servum tuum, Domine*“.

¹ I. Bertrand zice că Le Verrier în 3 memorii a îndrăznit să reunească elementele problemei, să examineze influențele cunoscute, să corige prin o examinare severă a teoriei lor încă neșigure, să o compare cu observațiile, în desacordul bine marcat să desfacă rolul unei acțiuni noi, să-l calculeze aproximativ și, fără să heziteze, fără să sperze ceva, fără să ascundă ceva supt vâlul formulelor, publică întâia sa încercare. La 1 Iunie 1846 declară el Academiei că dând turburări lui Uran 325° de lungime eliocentrică la 1 Ianuarie 1847 n'a greșit cu 10 grade. „Lucrarea aceasta, scrie el să să considere încercarea unei ipoteze ce începe. Am să mă ocup cu ea ca să o lămuresc și perfecționez cât să poate demult“. În 30 August, adaogă el: Clairaut, la 1758, vorbea de planete prea îndepărtate ca să să poată observa; să nădăjduim că acești astri nu vor rămânea pentru totdeauna nevăzuți și, dacă întâmplare a fost că s'a descoperit Uran, doar va succeda a vedea planeta, a cărei poziție voesc să o fac cunoscută“.

Observatorii primară cu ne'ncredere aserțiunea lui întemeiată numai pe calcul, iar geometrii cu rezerve, căci nu puteau să se abată delă principiile metodului lor. Le Verrier invită pe Galle din Berlin să facă încercări; iar în ziua în care primise el rezultatul ultimelor corecturi, află numai cu 52 minute dela poziția indicată, un astru ce nu era între cele 75000 de stele înscrise în hartole cerului, și care parcursese a doua zi aproape în direcția anunțată drumul prezis de Le Verrier: era Neptun.

Un strigăt de admirare salută pe învățatul care cu răbțare și zel urmărise un țel atât de cutezat.

Pe această pagină Le Verrier a scris: În această îndelungată întreprindere de treizeci și cinci de ani am fost sprijinit de spectacolul celei mai mari lucrări a creării și de ideea că ea întărește în noi adevărurile neperitoare ale filozofiei spiritualiste.... Sânt fericit că mi s'a dat ocaziunea să relevz principii, care fac onoare științii franceze, în Academie și să aderez la ele.

Întreaga viață Le Verrier a fost credincios sincer. Icoana Mântuitorului era agățată în sala mare a observatoriului. Știința cerului și credința științifică au întărit în el credința creștină. El este pildă sublimă pentru conștiința și moralitatea publică.

Alte nume ilustre de astronomi în veac. 19 sânt: *Hervé Fayé*, născ. 1814, † 1902. El scrie în prefața unei cărți (*Sur l'origine du monde*): „Există altceva afară de pământ, de corpul nostru, de astrele splendide: este inteligență și cugetarea. Și precum inteligența noastră nu s'a făcut pe sine însăși, trebuie să existe în lume o inteligență superioară dela care derivă a noastră. Cu cât mai înaltă este ideea ce ne-o facem despre această inteligență supremă, cu atât mai tare ne apropiem de adevăr. Cred că nu risc să rătăcesc când o consider de autoara tuturor existențelor și raportez la ea splendoarea cerurilor care au trezit cugetarea noastră crezând că noi nu-i sântem străini ori indiferenți, și în urmă ne-a pregătit să putem înțelege formula tradițională: *Dumnezeu, Părinte atotputernic, creatorul cerului și al pământului.*

„A nega pe Dumnezeu?... Este falz că știința dela sine însăși a putut ajunge cândva la această negațiune“.

Iosif Plateau, născ. 1801 în Brusela, mort 1883, profesor la universitatea de Gand, membru al Academiei regești din Belgia și membru corespondent al Academiei de științe din Paris, celebru prin lucrările lui asupra optice și foarte cunoscut prin experiențele ce au dovedit sistemul lumii de Laplace, apoi prin un facsimil al evoluțiunilor cosmice ce s'a petrecut în univers dela începutul lumilor. Detail mișcător stei, că Plateau era orb când făcea o parte mare din aceste experiențe: pierduse vederea la 1843 în urma lucrărilor sale despre iluziunile senzurilor. El a fost creștin din convingere; totdeauna se supăra dacă vr'un învățat, sedus de progresul miraculos al veacului, avansa idei materialiste ori antireligioase. Religia, zicea el, e balzam ceresc în toate suferințele morale și fizice și e cea mai mare crimă față de omenire de a o despoia de acest tesaur. De aceea el, cu cât mai tare se adâncea în tainele naturii, cu atât mai mult se închina tainelor ordinei supranaturale.

Gașpar Santini (1787—1877). Dela al douăzeci-cilea an al vârstei până la moarte a lucrat în observatoriul din Padua scriind mai multe opuri de o valoare indiscutabilă; n'a fost preot — cum să credea —, dar totdeauna evlavios.

Laurențiu Respighi (1824—1889), emula în Roma cu Secchi. A ținut cursuri întâi în Bologna, la 1864 e silit să părăsască catedra; Piu IX îl cheamă la astronom delà universitatea din Dorpat, *1868*

Roma și-l incredințază cu direcțiunea observatoriului de pe Capitoliu.

Ioan de Lamont (1805—1880), de origină scoțian, a fost crescut de Benedictinii din Ratisbona (Regensburg); director la observatoriul din München dela 1835 până la moarte. S'a ocupat foarte mult cu lucrările religioase din acest oraș.

Carol Kreil (1798—1862), elev al școlii Benedictinilor din Kremsmünster în Austria, a fost la început în observatoriul din Viena și Milan, apoi director al observatoriului din Praga (1845) și al observatoriului meteorologic din Viena (1850). Numele lui era cunoscut afară de Austria, de un caracter blând și afabil, binefacerile lui nu era ostentative; iar convingerile lui religioase, sigure și profunde, totdeauna i-au dat puteri de a învinge orice greutăți.

Eduard His (1806—1877), din Colonia (Köln), profesor la universitatea din Münster (a scris mai multe opuri însămnate), era foarte pios și membru al societăților religioase catolice; în fiecare zi mergea la slujba dumnezească, iar pe mormântul lui a lăsat să să sculpteze un porumb cu ramura de maslin.

Dar și între astronomii protestanți aflăm reprezentanți ai ideii despre Dumnezeirea atotputernică. Așa *Olbers* († 1839) și *Bessel* (1784—1846) profesor la universitatea din Königsberg.

W. Brandes (1834), profesor în Lipsca, a descoperit periodicitatea roirilor de stele căzătoare în August, iar pe pagina din urmă a lecțiunilor astronomice scrie: „Umilintă înaintea Celuice a sămănat oceanul infinității cu lumi nenumărate și bucuria de a putea mărturisi că cerurile spun mărirea lui Dumnezeu și că pământul e plin de bunătatea lui“.

Cei doi *Wilhelm Herschel* (tatăl 1738—1822, fiul 1792—1871) nu erau numai credincioși, ci pioși, modești; cel din urmă chiar era fără milă față de teoria materialistilor, de care înțelesese ceva cam târziu. Atunci scrie el despre atome și origina puterii dovedind că aceste două singure (atomele și mișcarea) nu pot explica lumea și trebuie a recurge la ideile inteligenții, voinții, la o cauză finală. El re'noește axioma lui Anaxagora: „Toate erau confundate în caos, dar o inteligență a deosebit toate și a făcut ordine“ adaogând: „Prezența Spiritului ne dezleagă toate enigmele universului“.

Ioan Francisc Encke († 1865) a dăruit nume cometei despre care dovedise el că formează în jurul soarelui o curbă eliptică și că aparține sistemului nostru solar; în conferințele lui academice adeseori pomeneste providența cercetează destul de des serviciile dumnezești ale cultului protestant manifestând că ține la religiuinea lui.

Rebeur-Paschwitz († 1895).

Svițera încă are doi renumiți astronomi, *Rudolf Wolf* (1816—1893) în Zürich, și *Alfred Gautier* (1796—1889) în Geneva. Amândoi practică virtuțile creștine fără zgomot. Astfel să poate zice cu celebrul

de Maedler († 1874) — „Științele și reprezentanții ei adevărați nu sânt vrednici de reproșuri și de prepurările ce li sâ fac în anumite cercuri. Nu, ele nu depârtează pe om dela Dumnezeu, ele nu produc ateism. Aceste acuze sânt lipsite de orice temei. Și, ce sâ atinge de astronomie în particular, nădăjduim mult sâ putem dovedi cã ea e îndeosebi în stare a deștepta și întări convingerile care, cu drept cuvânt, sâ considerã de binele cel mai înalt al omenirii”. (Urmează)

Sărăcia noastră

(Sfârșit)

Sâ lucrãm deci cu totadânsul sâ abatem poporul dela alcãtuirea astoriel de ospete; iar ca munca noastră spornicã sâ fie, noi însine, preoții, prin poveștile înțelepte sâ facem creștinilor priceputã sãrăcia priceputã din atari ospete, care n'au temelie sãnãtoasã nici menire creștineascã.

Dar sâ procedem cu tact și blândetã și înțelepciune!

Și, în unele sate ar trebui sâ desaprãm chiar și pomenele! Cãci a trecut timpul de plãcutã aducerea aminte, când nu afla stãnga de ceea ce împãrția dreapta; acum totul țintește spre mãreție și întrecere.

Și e dureros când trebuie sâ întonez, cã în timpul de fatã sâ fac pomene bogate. Strãbunii noștri se îndeșuliau cu pomanã din mâncãri ce produce pãmântul nostru și noi însine le pregãtim, iar acum sâ cere mult și pe ales, fãrã sâ lua în socotințã ceea ce creștinul — ajuns cu moartea în casã — ar fi în stare sâ acoperi.

Da, astãzi sâ cheltuiesc sume mari și de nelușchit pentru pomene, dar dacã m'ați întrebã de înțelesul ce sâ dã pomenele, m'aș rușina s'o spun.

Și dacã aș mai adauge cã toate acestea sâ fac pe dãtorie și au urmãri primejdioase pentru averea neamului.

Sâ ne nevoim a combate mãreția și voința de întrecere în pomene, dar sâ nu cuvãntãm pentru stãrpirea lor. Timpul și sãrăcia le va aduce în vãgașul obicinuit!

Ca o atingere ușorã și careã aș fi rugãtor a nu sâ lua în înțeles vãtãmãtor, aș mai adauge ca pãrte a „sãrăciei noastre”:

Mania proceselor, nepãsarea, necruțarea și neținerea la olaltã.

1. Dragostea de procese este foarte înrãdãcinatã la poporul nostru, chiar și femeile s'au obicinuit cu acest rãu.

Romãnul a început a da uitãrii însușirea strãmoșilor noștri: ertarea, vorba blãndã și împãciuitoare.

Dar sâ nu nesocotim pe marele nostru Isus, care ne îndeamnã sâ ținem la dragostea creștineascã, cãci: „Dragostea niciodatã nu pieri!”

Unicul leac ce-l putem folosi far'dofter și totdeauna cu spor, este: dragostea.

Seneca glãsuște: Și cele mai neînsãmãtate împrejurãri devin, prin buna înțelegere, lucruri mari; iar neînțelegerea minicește total.

Socrate zice: De voești a fi îndeșulãt cu viața ta, nu te supãra, mãcar de te-ar socoti cineva cã ești nebun!

Și de are cineva încredințarea cã-i fãrã greșalã și cã-i om de omenie, n'are sâ se teamã cã își va pierde strãlucirea ce-i încungurã numele; un astfel de om poate fi lovit, injurat, bătut, închis, alungat, chinuit și omorãt, . . . dar când sâ va face luminã, omul de omenie — jertfitul — va fi preamãrit. . . .

2. Cãrturarii noștri ne îndeamnã sâ învățãm, sâ luãm pildã dela neãmuri ridicate în învățãturã și bogãție; dar noi stãm nepãsãtori și ne ținem tot de cele moștenite din bãbaluc.

Și durere, sfãtul preotului și învățãtorului rãmân fãrã resunet mângãitor, pe când indemnul strãinului aflã ascultare; dar sâ iee aminte poporul romãnesc, cã numai ceea ce împãrtește dureri și bucurii cu noi, acela e al nostru.

Romãnul are inimã bunã, și aceasta adesea îi covãrșește mintea, și lunecã la cheltueli de prisos, dar luați aminte și vã îngrijiți a avea: bani albi pentru zile negre.

3. Iar dacã dela soarte sânt hotãrãt sâ fi sãrac, am sâ știu, cã sãrăcia pe cale cinstitã mã scutește de urã și pizmã; și de trãim dupã prescrișele legii firești, n'avem a ne plãnge împotriva sãrăciei.

Foamea ne-o linștim ușor, dar mult ne trebuie ca sâ avem ceva.

Temãndu-ne de sãracie, sâ ne ferim a nu ajunge în lacomie; iar de dorim un suflet liber, sâ n'avem fricã de sãracie, ținãnd la cumpãt.

Cãștigarea de averi e pentru om nu eliberãrea din sãracie, ci numai o schimbãre a aceleia.

Sâ ne dedãm a ne îndeșula cu puțin, cãci adevãrata bunãtate stã în gãndul curat, fãpta blãndã și paza d'un cãștig necinstit, precum și-n dorințã de a ne croi o viațã liniștitã și de omenie.

Și de sânt sãrac, totuș sâ mã nevoesc a-mi cãștiga omenește pãnea de toate zilele, sâ fiu înhãinat omenește și sâ trãesc și sâ lucru astfel, ca totți sã-mi cunoascã viața mea.

Sãrac e omul fãrã copii, și de ar fi el, bogãtul pãmântului, totuș e de compãtimit.

Sâ știm a ne potrivi cerințele amãsurat legii firești, și sãrăcia ni sâ prefacã în bogãție.

Isus Cristos era ca om destul de sãrac, încãt de era slãbiciune omeneascã în el, trebuia sâ pizmuiascã pasãrile cerului pentru cuiburile lor și vulpele pentru vizuinele lor.

Fruntașul Romei, marele Scipio Africanul, prevãzãnd cã ființa sa de fatã primejduște țãrii sale, pãrãște de bunãvoe mãrirea și vaza, pleacã în retragere, și acest bãrbat, — care era odinioarã groaza Cãrtaginei —, își cãștigã pãnea muncind în agrul moșioarei sale.

Dar oare Cincinat nu e dela plug dus a fi investit cu starea nețărmită de dictator al Romei?

Catone, vestitul roman, călăria p'un catâr de rând, punând d'asupra-i un suman prost; pe când tinerii domnișori imprumutau bani pe grele camete, ca apoi să se mărească cu cai aleși.

Bogăția cea mai mare stă: într'un suflet curat și sânt, căci aci lăcuște Dumnezeu!

4. Sărăcia provine și din pricina neținerii la olaltă!

Câte neamuri sau națiuni sânt în lume, și toate țin strâns între sine, și să ajutorează imprumutat în zile de grea încercare.

Despre neamul românesc nu să poate afirma aceasta, căci noi ne dovedim de oameni înzestrați cu puțin caracter național.

Și'n lipsa de caracter național să inculbă întru noi câte rele, care ne pricinuesc neagra sărăcie.

Și parcă ne urmărește vro osândă dumnezească, firea asta, care-i de Făcătorul înzestrată, are în prisosință; și omul că-i de Dumnezeu făcut, e fără saț!

Să rugăm pe milostivul Dumnezeu, ca să stăpânească în lăuntru nostru: credința cătră Dumnezeu și strămoșasca biserică, să avem dragoste față de neam și lege, și să câștigăm nădejdea într'o viață mai bună... și atunci nu mai sântem saraci.

Jurjova, 15/28 Decemvrie 1907.

Sinesiu Bistrea
preot ort. român.

O modestă recercare cătră domniile preoți și învățători

Binevoți, rogu-vă, a îndmna pe poporeni să-și dea copiii la meserii.

În Timișoara sânt multime de locuri vacante de ocupat, astădată: la covaci, la șoncari (cârnatari), rotari, pantofari, opincari, cojocari, croitori, tapițeri, strugari, tinicheri, brutari (pecari), sītari, morari, litografi ș. a. ș. a.

Copiii pentru covaci, rotari, morari, litografi, șoncari și opincari să aibă cel puțin 14 ani, la celelalte meserii dela 12 ani în sus. Cei mai calificați cu școale și cari afară de limba maicii vorbesc și altă limbă, vor fi preferiți.

Copiii vor fi primiți pe 4 ani cu toată proviziunea. La intrare au să fie îmbrăcați de acasă în vestimente civile, să aibă două rânduri de schimburi și încălțăminte, iar de aci încolo e grija stăpânului.

Cu sine vor aduce numai atestat de botez.

În decursul acestor doi ani din urmă, am plasat aci peste 30 copii, cei mai mulți sânt din Ardeal.

Între cei plasați mulți sânt calificați, cu câte 2, 3, și 4 clase gimnaziale, aplicați la meserii fruntașe și artistice. Aceștia, la timpul său, vor face nații onoare cu firmele lor.

Părinții să se adreseze subscrisului, în Timișoara, Gyárváros, Muzslai útca 23.

Emeric Andreescu
învăț. în pens.

Concurs

Nr. 297 F. G. — 1909.

Spre scopul conferirii de stipendii din „**Fundațiunea lui Gozdu**“ pe anul școlar 1908/10 pentru școalele medii, facultăți, universități și școalele de cadeti militari la armata comună și honvezi — se publică concurs pe lângă următoarele condițiuni:

1. Concurenții să documenteze cu documente originale sau autenticate de notarul public:

a) că sânt fii de cetățeni ungari și aparțin bisericii ortodoxe orientale române; spre care scop se cere extrasul din matricula botezaților provăzut cu clauzula parohului competent, că și de prezent aparțin la biserica greco-orientală română;

b) că studiază cu succes bun la vre-un institut public din patrie, spre care scop au să subștearnă studenții dela școalele medii atestatul despre anul școlar 1908/9, iar cei dela facultăți și universități indicele despre toate cursurile ascultate și respective documentul despre progresul făcut;

c) că nici averea proprie nici a părinților nu ajunge să acopere toate trebuințele pentru creșterea concurentului; spre care scop e a se produce atestatul diregătoriei politice competente. Atestatul să cuprindă date pozitive despre această avere și trebuie să fie subscris și de preotul locului, iar dacă n'ar fi acolo preot ori ar fi înrudit cu concurentul, trebuie să fie subscris din partea protopopului concernent.

2. Dacă concurentul a întrerupt studiile, atunci are să producă și atestatul oficios despre ocupațiunea sa și despre purtarea sa morală pe acest timp.

3. Fiecare concurent arc să arate în petițiunea sa specialitatea la care și locul unde voiește a continua studiile, precum și aceea, dacă are și alt stipendiu.

4. Cei ce volesc să studieze în străinătate au să arate necesitatea de a face studii în străinătate, ca la cazul, dacă li-se va votă stipendiu, să se poată îndată exopera concesiunea ministerială prescristă.

5. Cu privire la concurenții pentru dobândire de stipendii spre absolvarea școalelor militare de cadeti, se observă, că stipendiile acestea pe lângă documentarea condițiunilor stabilite în acest concurs (p. I a — c, 2, 3, 6, 8 și 9) numai atunci se vor estrada comandai școalelor militare dacă concurentul va documenta, că este primit de elev regulat la respectiva școală de cadeti.

6. Petițiunile instruate cu documentele necesare sânt a se adresa la reprezentanța Fundațiunii lui Gozdu (Budapest. VII. Holló utca 8 sz) până la 23 Iuliu (5 August) a. c.

7. Totodată se provoacă toți stipendiștii actuali, prin urmare și cei absolvenți, cări cer ajutoare pentru depunerea riguroazelor și câștigarea gradului de doctor, ca până la 2/15 Iulie a. c. să arate rezultatul studiilor din anul școlar 1908/9, căci altcum li-se va sistă stipendiul respective nu vor căpăta ajutorul.

8. Petițiunile, care nu sânt instruate cu documentele sus amintite sau sosite după termenul prescris, nu se vor lua în considerare.

9. În interesul expeditiei regulate fiecare concurent să indice în petițiune locul și poșta ultimă unde este a i-se trimite rezoluțiunea reprezentanței.

Din ședința comitetului fundațiunii lui Gozsdu, ținută în Iunie 1909.

2—3 (24)

Comitetul

Știri

Mandatar mitropolitan pentru alegerea de episcop al Caransebeșului a fost numit I. P. C. Sa părintele arhimandrit și vicar episcopesc *Filaret Musta*. Alegerea s'a va ținea în 29 Iunie (12 Iulie).

Monumentul Maj. Sale Monarhului. Țăranul O. Mihălcian din Boian (Bucovina) a spesat 600 cor. pentru un monument ridicat în amintirea glorioasei domnii de 60 ani a Maj. Sale Monarhului. Monumentul s'a sântit la 3 Iunie nou.

Monument s'a va ridica în Berlin marelui istoric și filolog *T. Mommsen*. Monumentul, de marmoră, va fi așăzat în mijlocul fațadei bibliotecii regale.

Muzeu de lucruri falze. E cunoscut că negustori de anticități din toate țările adeseori vând cu bani grei fel de fel de lucruri, deși ele nu sânt antice ci fazificate, fabricate de oameni cari se ocupă numai cu așa ceva. În luna Octomvrie în Paris s'a va deschide un muzeu de astfel de curiozități — adică falzificate.

Mulțămită publică. Precum în mai multe rânduri, așa și acum la sărbătoarea Pogorării Duhului sfânt din anul acesta, mult stimatul Domn căpitan în retragere *George Trica* cu stimata lui soție *Dominica* au dăruit s. noastre bisericii un *Litier* de argint de china foarte frumos, care în Lunia Rusaliilor s'au sântit și dat destinațiunei sale prin mine subscrisul. Pentru acest dar creștinesc primească mult stimății donători și pe această cale prin mine, în numele poporului, cele mai călduroase mulțămiri rugând totodată pe atotputernicul Dumnezeu, să le răspălătească înmiit din darurile sale cele bogate această faptă ce s'a laudă de sine însaș. Cârpa la 21 Maiu 1909. *Nicolae Usonescu* paroh gr. ort. rom.

Mulțămită publică. Subscrisul, în numele comunei bisericesti, și pe această cale exprim mulțămira Mult Stim. Domn *Irimie Dan*, notar cercual, care a binevoit să dăruiească bisericii noastre de aici un s. potir cu cele trebuincioase în preț de 200 cor. Dumnezeu răspălătească-i fața creștinească cu bogatele lui daruri. Berliște, în Maiu 1909. *Romul Poța*, preot.

Necrolog. *Pavel Penda* preot gr. or. rom. în Comoriște, după scurte suferințe a trecut la cele vecinice Marți în 26 Maiu 1909 la 11 ore a. m. în etate de 70 de ani. Rămășițele pământesti s'au depus spre vecinică odihnă Joi în 28 Maiu 1909 în cimiterul gr. or. rom. de acolo.

Judecata Țarului în cauze matrimoniale. Un general rus luase în căsătorie fca unui nobil polon din Varșovia. Dar cununia a fost săvârșită de un căpitan îmbrăcat de preot iar nași au fost 2 locotenenți. După 2 ani s'a început traiul rău între căsătorii și soția, dupăce i-a descoperit generalul feliul căsătoriei, s'a dus la părinții ei. Tatăl nevastei acuză pe general dar perde procesul nefind căsătoria validă. În urma acesteia Polonul apelează sentința la țarul Nicolae, care dupăce a lăsat să s'a ancheteze din nou afacerea, la anul 1848 a adus următoarea sentență curioasă: „Căsătoria la tot

cazul nu este validă; dar fiindcă generalul a sedus femeia în felul acesta rușinos, să-și peardă rangul, fără a mai putea reflecta cândva la vre-un oficiu. Toată averea lui să fie a femeii seduse și să nici când să nu se mai căsătorească, căpitanul, care a fungat ca preot, are a rămânea viața sa întreagă preot și ambii locotenenți să-i fie crâsnici lui“.

Disputa imposibilă*. Napoleon nu permitea a-i contrazice planurile și când observa, că cineva are ceva de obiecționat, el nu lăsa să vină la vorbă, ci vorbea el într'una și din ce în ce tot mai tare, până ce ajungea a da și cu picioarele. Generalul Bernadotte, regele de mai târziu al Svediei, nu putea să sufere aceasta și așa tăcea întotdeauna. Odată ține Napoleon conziliul de război și observă că Bernadotte are ceva de obiecționat, dar tace. Aceasta l-a supărat foarte și de aceea îi zice: „De ce nu zici nimic? Văd că ai ceva de observat“. „De bunăseamă, Sire“ îi zice generalul. „Pentruce nu-ți spuni păreri d-tale?“ „Pentrucă nu am voe să disput cu cizmele Majestății Tale“, îi răspunde Bernadotte.

Cronica literară și culturală

Dela Academia Română. Toată lumea literară a așteptat cu nerăbdare discursurile de recepțiune ale noilor academicieni și mari literați ai neamului, N. Gane și D. Zamfirescu, în sesiunea din acest an a Academiei. Ele s'au rostit și au fost întimpinate cu răspunsuri de aceeași înălțime de Iacob Negruzzi și Titu Maiorescu. Cu aceste discursuri rostite de patru vechi colaboratori ai „Convorbirilor“, s'a reliviat o întreagă falnică perioadă literară alcătuitoare a scri-sului românesc frumos și curat de azi — a Junimei. Domnii Gane și Negruzzi, vorbind de originile Convorbirilor literare, au schițat cu duioșie pagini din trecutul nostru literar. Pe când D. Zamfirescu, de teama că nu va fi destul de cumpănit întru judecarea operilor înaintașului său Olănescu — Ascanio, în locul căruia a fost ales, fiindu-i amintirea acestuia prea scumpă, a preferit să vorbească despre poporanismul în literatură, atacând culegerea poporală a lui Alexandri, care ar fi o amestecare de dulcegării a poetului și, peste toate, zicând, că poeții noștri n'au lirism și n'au miragiu. Poezia lui Coșbuc e ridicolă, a lui Goga o grosolană inchipuire, iar proza lui Slavici și Popovici — Bănățeanul imposibilă. Ei bine, pe D. Zamfirescu, prozator de frunte prin Viața la țară, Tănase Șcațiu ș. a., dar nu și poet prin poeziile ce le-a tipărit până acum, îl știam totdeauna de un exotic și șod în teoriile sale literare, dar la atâta cutezanță, or cum s'o mai numim, nu ne-am așteptat (Cine voiește să cunoască mai de aproape credeurile literare ale D. Zamfirescu și spulberarea lor, citească Preludiile lui Il. Chendi). Răspunsul meritat însă l-a și primit printr'o înălțătoare cuvântare senină a D. Maiorescu, aducându-i înainte o veche observare din Criticele sale că, tocmai poeții sunt mai puțin chemați să aprecieze poezia altora. Menirea d-tale, iubite coleg, i-a zis D. Maiorescu, este de a ne inzebra literatura cu crea-

* Trimise de preotul *N. Jurca* din Cires.

țiunile proprii d-tale imaginații, iar rolul de a primi și de a prețui creațiunile poetilor, lasă-ni-l nouă publicului cetitor.

Inregistrăm cu deosebită mândrie alegerea de membru corespondent al Acad.-Române a părintelui arhimandrit *Visilie Mangra* dela Orade, prin care faptă i-se aduce cea mai înaltă recunoștință istoriografiei noastre bisericesti de peste munți. Vestim de odată și premiarea iubitorilor noștri scriitori fruntași Iosif, Anghel, Sandu, Adam și Elena Farago. Li s'a împărțit premiul Adamaki.

La Cernăuți, mari sărbări teatrale prin reprezentarea vestitei opere Crai nou și a frumoasei Șazătoare sub conducerea autorului însuși Dr. Tiberiu Brediceanu.

Convorbirile Literare (5) cuprind comunicarea citită la Academie a lui Iacob Negruzzi despre începuturile literare ale lui Constantin Negruzzi. D. Onciul conținuă cu Ideea dinastică în dezvoltarea Statului român. O prețioasă novelă Fuga de scriitorul cu aptitudini literare tot mai sigure I. M. Chirițescu, iar poezii Vălsaur și Ciuchi cu dragălașe versuri de doruri și amurguri. Cronica artistică e scrisă cu aceeași distincție ca și alte dăți de Al. Tzigara-Samurceaș.

Pline de o duioasă poezie sânt Insemnările poetului Victor Eftimiu din foiața Luptei și Tribunei. În cea din urmă și un studiu temeinic și cu pricepere scris America în poezia noastră populară de un Iosif Trifa.

Omul care și-a perdut umbra. No. 462 a „Bibliotecii pentru toți” cuprinde cunoscuta scriere a lui Chamisso, *Petru Schlemihl* sau *Omul care și-a perdut umbra*. *Petru Schlemihl e un tânăr sărac* care-și vinde umbra necuratului pentru o pungă de aur vecinic plină. Om bogat în felul acesta, Schlemihl este totuși cât să poate de nenorocit, fiindcă nimeni nu voește să aibă legături cu un om fără umbra. În zadar se ferește să meargă sub lumina soarelui ori a lunei, căci sfârșește pururi prin a fi văzut de lume că n'are umbra. Copii îl urmăresc pe stradă, servitorul îl lasă și-l părăsește la toată lumea. Până și iubita Mina e gata să-l părăsească din aceeași cauză. Prețutindeni insuflă o cauză neinvinsă. Necuratul îi propune să-i înapoeze umbra în schimbul sufletului. Schlemihl nu se lasă a fi ispitit, și preferă mai bine să fie ori cât de nefericit pe lumea asta trecătoare, decât să piardă fericirea vecinică. Pentru a rupe orice legătură cu spiritul necurat, Schlemihl îi aruncă punga și rămâne dintr'o dată și sărac și fără umbra.

Spre norocul lui, găsește acum cizmele de... șapte leghe cu care străbate lumea, găsind odihnă și mângăere în priveliștea naturii și a minunilor ei. Povestirea aceasta, scrisă pentru a amuza copiii și nevasta unui prieten, a avut ceva mai mult decât un succes de familie, căci în curând a fost tradusă și răspândită în toate limbile culte. Conținutul ei simplu e dezvoltat cu o artă minunată și intrupează un simbol caracteristic de o semnificație morală adânc omenească. Redarea ei în românește s'a făcut cu multă pricepere de d. Barbu Constantinescu. *Prețul 30 bani*. Să află de vânzare la mai toate librăriile din țară.

Licitațiune minuendă

Pe baza încuviințării Ven. Consistor diecezan ddo 10 Martie a. c. Nr. 1481 E. ex 1909 se escrie licitațiune minuendă pentru aco-perirea din nou cu țiglă și renovarea atât din afară cât și din lăuntru a edificiului s. biserici din comuna **Grebeanaț** (Gerebenc).

Prețul de esclamare c 2891 cor. 74 fil.

Licitațiunea se va ținea Duminică în 7/20 Iunie a. c. la 11 ore a. m. în localitatea școalei din loc.

Întreprinzătorii au să depună vadiul de 10% în bani gata sau în hârtii de valoare.

Lucrarea să va da numai măiestrilor demni de încredere.

Specificarea de măsuri și spese, precum și condițiile de lucru să pot vedea ori în ce zi la oficiul parohial gr. ort. român din Grebeanaț.

Grebeanaț la 11/24 Maiu 1909.

3—3 [5]

Comitetul parohial.

În conțelegere cu mine: *Traian Oprea*, protopresbiter.

„Familia Română”

revistă ilustrată

apare în fiecare săptămână cu un bogat cuprins literar și distractiv, (Sfaturi, Curierul Modei, Găcituri.)

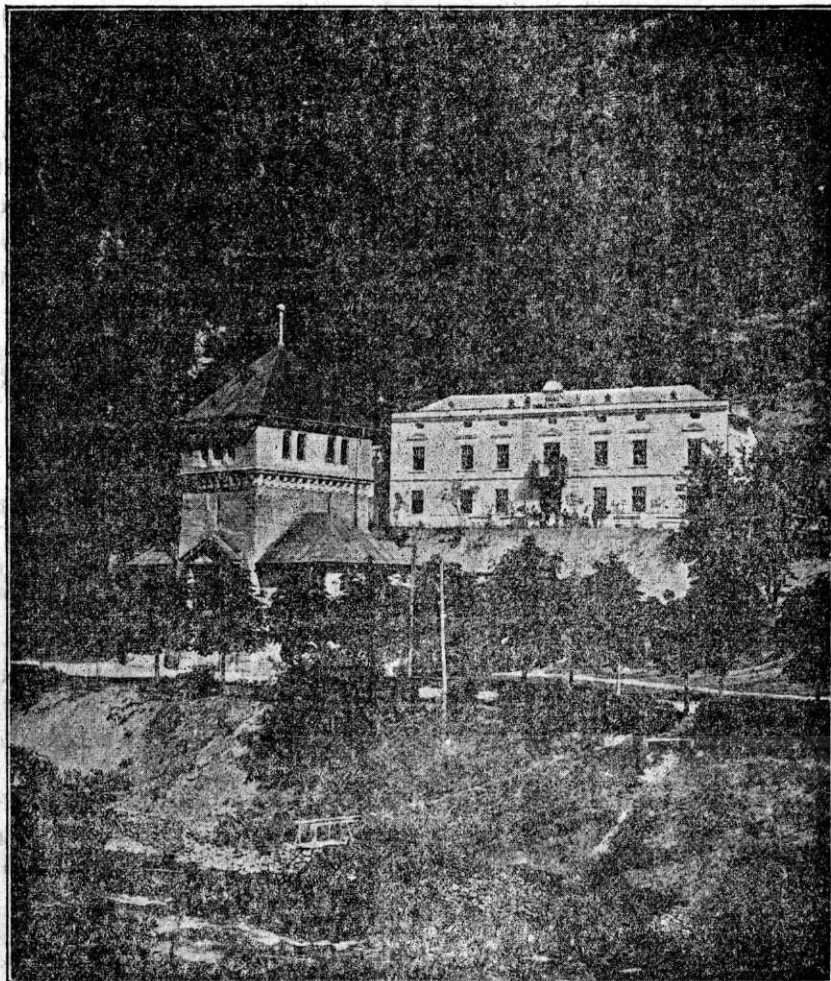
Abonații noi pot primi toate numerele dela început.

Abonamentul e de 10 coroane pe un an.

Budapesta
25—52 [4] Adresa: V. Strada Csáky 23.

Villa DĂNILĂ VALUȘESCU

Herkulesfürdő — Băile-Erculane

Villă de primul rang pentru familii și pentru persoane particulare. Întocmiri moderne cu cel mai mare confort.

Villa aceasta, situată pe țărmul drept al Cernei, în fața vârfului Domogled oferă vederea cea mai frumoasă.

Clădire nouă, uscată, situată în fața soarelui. Apaduct în toate coridoarele.

Serviț culant. Liniște mare. Cea mai mare curățenie. Prețuri moderate. În lunile **Mai, Iunie, Septembrie și Octombrie** sunt prețurile următoare: 1 odaie cu 1 pat dela cor. **1'20—2'00**. 1 odaie cu 2 paturi dela cor. **2'40—3'00**.

În sezonul principal adică în lunile **Iulie, August**: 1 odaie cu 1 pat dela cor. **2'40—3'20**. 1 odaie cu 2 paturi cor. **4'—, 5'—, și 6'—**.

Fără a cruța spese și ostăneală am introdus în villă toate inovațiunile în domeniul igienei moderne, ca villa să corăspundă tuturor cerințelor.

Apaductele și canalizările sunt întocmite cu cea mai mare îngrijire și sunt supravegiate în modul cel mai perfect.

Odăile, în urma fiecărui oaspe, se desinfec-tează cu formalin; astfel fiecare primește odaie curată absolut.

Fiecare oaspe e poftit a se convinge despre situația frumoasă și sănătoasă a viliei, despre comoditatea și întocmirea cu tot confortul a odăilor, precum și despre curățenia cea mai perfectă și despre serviciul cel mai exact.

Petru Valușescu
proprietar.

R. GRAU ȘI FIUL, păpucar

Karánsebes | („LA CIZMA ROȘIE“)

Telephon 47. În casa institutului pedagogic-teologic diecezan. Depositul cel mai mare în ghete fine de **dame, domni și băeți**.

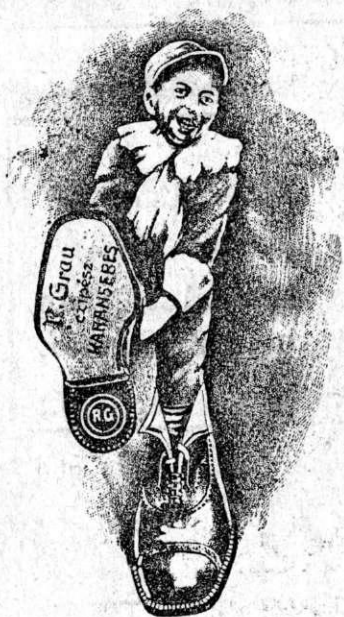
Unicul depozit al renumitelor fabricate a toată lumea

„Kobrak“ și „Danubia“

și ghete veritabil americane.

Gătirea ghetelor fine și moderne după măsură.

Reparaturi prompt și ieftin.

41-52 [3]